

""Letâif-i Cennet, cilve-i esmânın temessülâtıdır.' Teemmel!.." cümlesini açıklayarak aklımıza yaklaştırır mısınız?

"Güzel şeylere ve bahara meşrû muhabbetin, yani, '*Ne kadar güzel yapılmış.*' nazar ile o âsârın arkasındaki ef'âlin güzelliğini ve intizamını ve intizam-ı ef'al arkasındaki güzel esmânın cilvelerini ve o güzel esmanın arkasında sıfâtın tecelliyatını ve hâkezâ, sevmekliğin neticesi ise, dâr-ı bekada o güzel gördüğü masnûattan bin def'a daha güzel bir tarzda esmânın cilvesini ve esmâ içindeki cemâl ve sıfâtını, cennette görmektir. Hattâ İmam-ı Rabbânî Radiyallahü anh demiş ki: '*Letâif-i Cennet, cilve-i esmânın temessülâtıdır.*' Teemmel!"(1)

İn'ikas ve temessül; bir şeyin aynı ile başka bir şeyde yansması demektir. Mesela bir mum etrafında halka şeklinde on adet ayna bulursa, her bir aynada mum temessül eder. Yani aynı vasıfları ile o aynaların içinde bulunur. Bir tek mum iken, on mum olur.

Nurani varlıklar ile onun zıddı olan kesif varlıkların yansmasında ve temessülünde durumları farklılık arz eder, hükümleri başka başkadır. Biri hakiki yansır, diğeri sadece görüntü olarak yansır.

Nurani bir varlık yansıdığı yere kendi aslındaki vasıfları da götürür. Bir nevi yansıyan ile yansımaya mahal olan şey aynı gibi olur.

Mesela, aynada yansıyan Güneş kendine özgü vasıflarını aynaya da aksettirir ve bir nevi küçük bir güneş o aynada oluşur. Tıpkı Güneş gibi o da ısı ve ışık verir, fark sadece azamet ve kibriyadadır. **Nuranin temessülü,** temessül ettiği yeri, yani yansıdığı yeri kendi gibi yapar.

Kesif şeylerde, yani madde ve cismin hükmettiği şeylerde ise yansımaya, temessül sadece görüntü olarak vardır, vasıflar oraya aksetmez. Onun için yansıyan şey ile yansımaya mahal olan şey farklıdır; aralarındaki tek ilişki görüntü naklidir.

Mesala, maddi ve kesif olan bir taş, aynaya yansısı, sadece görüntüsü oraya gider, taşın kendine ait vasıfları oraya geçmez.

İmam-ı Rabbânî Hazretlerinin: "**Letâif-i Cennet, cilve-i esmânın**

temessülâtıdır." sözü ile cennetteki bütün güzellikler Allah'ın isimlerinin güzelliklerinin bir aktarımı, aynı ile bir yansıması ve canlı bir levhasıdır, demek istiyor. Temessül ile yansımanın farkı yukarıda izah edildiği gibidir.

Üstad Hazretlerinin "**teemmel**" (*düşün, dikkat et*) kelimesi ile dikkat çekmek istediği husus; temessül kelimesinin derin ve muhtelif manalarıdır. Güzelliğin ana kaynağı Allah'ın Zat-ı Akdesidir. Lakin bu güzellik, tecelli sahasına intikal ederken, hiyerarşik bir şekilde temessül ediyor. Cennetin güzelliği nasıl dünyadaki güzelliklerden üstün ise, Allah'ın esmasının güzellikleri de Cennetin güzelliğinden kıyasa gelmeyecek kadar üstündür.

(1) bk. [Sözler, Otuz İkinci Söz Üçüncü Mevkıf.](#)